

«Εξ αποστάσεως συνεργασία σχολείων: μελέτες περίπτωσης στο Διαπεριφερειακό Θεματικό Δίκτυο “Ασφάλεια στο Διαδίκτυο”»

Παρασκευάς Απόστολος¹, Παπαδάκης Σπύρος², Φατσέα Αδαμαντία³

¹ Σχολικός Σύμβουλος, ΠΕ70, 3^{ης} Π.Ε. Χαλκιδικής
aparaske@sch.gr

² Σχολικός Σύμβουλος, ΠΕ19, Πληροφορικής, Αιτωλοακαρνανίας
papspry@gmail.com

³ Σχολική Σύμβουλος, Φυσικής Αγωγής, Ν. Δωδεκανήσου
adamantiafatsea@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο παρόν άρθρο μελετώνται δράσεις συνεργασίας μεταξύ σχολείων από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδος με αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών, στο πλαίσιο λειτουργίας του Διαπεριφερειακού Θεματικού Δικτύου “Ασφάλεια στο Διαδίκτυο”. Οι μαθητές δυο ή περισσότερων σχολείων μελετούν μέσα από παράλληλες και αλληλοσυμπληρούμενες βιωματικές δράσεις, αυθεντικά θέματα για την ασφάλεια στο Διαδίκτυο. Μελετώνται με ποιοτική προσέγγιση, μέσω παρατήρησης και ημιδομημένων συνεντεύξεων, τρεις περιπτώσεις συνεργασιών, από σχολεία των Περιφερειακών Διευθύνσεων της Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδος και Κρήτης. Παρουσιάζονται το πλαίσιο, η λειτουργία, τα προβλήματα που ανέκυψαν, τα αποτελέσματα και τα οφέλη των συνεργασιών. Από τα ευρήματα διαπιστώνεται ότι είναι εφικτή η εξ αποστάσεως ασύγχρονη και σύγχρονη συνεργασία - τηλεεκπαίδευσης μεταξύ μαθητών και εκπ/κων Δημοτικών Σχολείων. Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί ανοίγουν τους ορίζοντές τους και έρχονται σε επαφή με άλλους μαθητές και εκπ/κους από διαφορετικά μέρη της Ελλάδας, διαπιστώνοντας ότι τους απασχολούν κοινά προβλήματα ως προς την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο. Αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες και ανακαλύπτουν ότι έχουν τις ίδιες ευαισθησίες και προβληματισμούς ως προς τα θέματα ασφάλειας προβάλλοντας και ανταλλάσσοντας καλές πρακτικές.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Συνεργατική Μάθηση. Εξ Αποστάσεως Συνεργασία Σχολείων, Ασφάλεια στο Διαδίκτυο, Θεματικό Δίκτυο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συνεργατική μάθηση μέσω του Διαδικτύου είναι καθοριστική και αποτελεί σχετικά, μια νέα προσέγγιση που αφορά στη ενορχήστρωση ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων, για την επίτευξη συλλογικά ορισμένων μαθησιακών αποτελεσμάτων μεταξύ σχολείων, τάξεων, ατόμων ανεξάρτητα από χωρικούς και χρονικούς περιορισμούς (Φατσέα, 2006). Αρκετοί μελετητές

(Gokhale, 1995; Ράπτης & Ράπτη, 1998) εκφράζουν την άποψη ότι η ανάπτυξη κι εμπάθунση της συνεργατικής μάθησης πρέπει να είναι εκπαιδευτικός στόχος, καθώς μέσω αυτής οι συμμετέχοντες επιτυγχάνουν υψηλότερα επίπεδα σκέψης και συγκρατούν τις πληροφορίες για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από ότι οι μαθητές που εργάζονται ατομικά.

Σε αντίθεση με την ατομική μάθηση στην οποία οι μαθητές λειτουργούν ανταγωνιστικά, στη συνεργατική μάθηση οι μαθητές εργάζονται από κοινού, αξιοποιώντας πηγές, πόρους, γνώσεις και δεξιότητες όλων των μελών της ομάδας. Το κάθε μέλος παρακολουθεί, αξιολογεί και συμπληρώνει τις εργασίες των άλλων, ενώ ο δάσκαλος κυρίως διευκολύνει την όλη διαδικασία. Επιπρόσθετα φαίνεται ότι η υποβοηθούμενη από Η/Υ συνεργατική μάθηση προάγει υψηλότερη ποσότητα και ποιότητα σε καθημερινό επίπεδο, μεγαλύτερη ικανότητα τεκμηριωμένης μάθησης καθώς και καλύτερη ικανότητα να χρησιμοποιούν οι μαθητές τις γνώσεις τους στην επίλυση προβλημάτων.

Ο Ματσαγγούρας (2000) θεωρεί ότι η ομαδοσυνεργατική μάθηση προσαρμόζεται στις σύγχρονες απαιτήσεις και με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία συντελεί στην ανάπτυξη μαθησιακών δραστηριοτήτων που οδηγούν στην προσωπική ανάπτυξη του μαθητή, στην προώθηση των δεξιοτήτων και των στάσεων που προϋποθέτει η δημοκρατική διαπραγματεύση, ενώ παράλληλα ακολουθεί μια διαδικασία που τοποθετεί τη γνώση στα πλαίσια της κοινωνικής επικοινωνίας

Παρόλα αυτά «η συνεργασία δεν είναι εύκολη», μια φράση η οποία συνοψίζει πορίσματα ερευνών στο χώρο της συνεργατικής μάθησης και της συνεργατικής εργασίας (Hansen & Sprada, 2006). Πολλές έρευνες έρχονται στο προσκήνιο διερευνώντας διάφορους τομείς, παραμέτρους, θεωρίες, μοντέλα, συνεργατικά διαδικτυακά εργαλεία, τρόπους επικοινωνίας που αφορούν στη συνεργασία μεταξύ ατόμων ή ομάδων από απόσταση προκειμένου να δημιουργήσουν αποδοτικότερες συνθήκες συνεργασίας.

Έτσι σύμφωνα με τις Μπακίρη & Δημητρακοπούλου (2001), ο πρώτος παράγοντας που επηρεάζει τη συνεργατική μάθηση είναι τα χαρακτηριστικά του υπό διαπραγματεύση θέματος, τα οποία ορισμένες φορές είναι τόσο σαφή που δεν επιτρέπουν περιθώρια διαφωνίας ή διαπραγματεύσεων μεταξύ των μελών μιας ομάδας, ή ορισμένες φορές τους οδηγούν να δουλεύουν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

Τα θέματα που προσφέρονται για συνεργατική μάθηση πρέπει να έχουν πολλαπλές αποδεκτές λύσεις, δημιουργώντας καταστάσεις που ενθαρρύνουν την εξωτερική συζήτηση των γνώσεων και την αναδόμηση της γνώσης μέσω κριτικής συζήτησης. Τα θέματα της ασφάλειας στο Διαδίκτυο απασχολούν σήμερα μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς σε καθημερινή βάση, αφού χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο για μάθηση, εκπαίδευση, επικοινωνία εργασία και διασκέδαση αντιμετωπίζουν πολλά και διαφορετικά ζητήματα τα οποία χρίζουν εναλλακτικών λύσεων και προσοχής.

Ο δεύτερος παράγοντας, σύμφωνα με τις ερευνήτριες είναι η σύνθεση της ομάδας και ειδικότερα οι μεταβλητές που την καθορίζουν ενδεικτικές των οποίων θα μπορούσαν να ήταν, η ηλικία και το επίπεδο των συμμετεχόντων, το

μέγεθος της ομάδας, η ετερογένεια μεταξύ των μελών. Το ιδανικότερο μοντέλο καλής λειτουργίας είναι οι μικρές ομάδες μιας και στις μεγάλες ομάδες υπάρχει ο κίνδυνος αρκετά από τα μέλη της να παραμένουν ανενεργά (Dillendourg & Schneider, 1995). Η συνεργασία μεταξύ δυο ή τριών σχολείων από απόσταση διασφαλίζει την ετερογένεια των συμμετεχόντων και την ανάπτυξη ποικίλων γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων.

Αρκετά προγράμματα συνεργασίας σχολείων έχουν καταγραφεί στον Ελλαδικό χώρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η δράση «eTwinning», (www.etwinning.net) η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2005, προωθώντας τη σχολική συνεργασία, μέσω της χρήσης των ΤΠΕ, παρέχοντας υποστήριξη, εργαλεία και υπηρεσίες, προκειμένου να διευκολύνουν τα σχολεία να διαμορφώσουν βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες συνεργασίες.

Η Κεντρική Υπηρεσία Στήριξης του «eTwinning» λειτουργεί υπό το European Schoolnet, μία διεθνή συνεργασία 33 Ευρωπαϊκών Υπουργείων Παιδείας, η οποία αναπτύσσει εκπαιδευτικές δράσεις για σχολεία, καθηγητές και μαθητές σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα «ΣΧΕΔΙΑ», το οποίο ξεκίνησε το 2000 σε 46 δημοτικά σχολεία από 32 απομακρυσμένα νησιά της Ελλάδας στοχεύοντας στην εισαγωγή της Πληροφορικής σε δημοτικά σχολεία απομακρυσμένων νησιωτικών περιοχών του Αιγαίου (Τσολακίδης & Φωκιάλη, 2001). Στο πλαίσιο του προγράμματος «ΣΧΕΔΙΑ», τα συνεργαζόμενα σχολεία συνδέθηκαν με το Διαδίκτυο, δημιουργώντας ένα δικτυακό ιστό που επιτρέπει την αμφίδρομη επικοινωνία, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και τη μείωση του βαθμού απομόνωσης των συγκεκριμένων σχολείων. Φορέας Υλοποίησης του Προγράμματος ΣΧΕΔΙΑ ήταν το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ενώ προγραμματικός φορέας ήταν το πρώην Υπουργείο Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής.

Το τρίτο πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων είναι το Διαπεριφερειακό Θεματικό Δίκτυο «Ασφάλεια στο Διαδίκτυο» το οποίο από το 2014 μέχρι σήμερα στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης.

ΤΟ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Σκοπός του Δικτύου ήταν τα εμπλεκόμενα σχολεία να λειτουργούν ως μια Διαδικτυακή κοινότητα μάθησης και πρακτικής, για γόνιμο προβληματισμό, επιμόρφωση, συνεργασία, δημιουργικότητα και ανταλλαγή ιδεών ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και σε εξειδικευμένους επιστήμονες στο χώρο των ΤΠΕ σε σχέση με την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου. (Παρασκευάς κ. συν. 2016).

Από το 2014 και μετά από αδειοδότηση, σε τρεις Περιφερειακές Διευθύνσεις, (Κεντρικής Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης) σε 232 σχολεία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την ώρα του ωρολογίου προγράμματος και κατά τη διάρκεια όλου του σχολικού έτους, μαθητές και εκπαιδευτικοί υλοποίησαν βιωματικές δράσεις για θέματα που αφορούσαν την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου. Επίσης διαπραγματεύτηκαν θέματα ορθής κρίσης των

μέσων κοινωνικής δικτύωσης, του εθισμού και της αλόγιστης χρήσης στο Διαδίκτυο κ.α. σε επτά άξονες (εικόνα 1). Επιμορφώθηκαν δια ζώσης και εξ αποστάσεως οι εμπλεκόμενοι εκπ/κοι, από ειδικούς επιστήμονες και τους Συντονιστές του Δικτύου, με σκοπό στη συνέχεια να υλοποιήσουν δράσεις με τους μαθητές τους αποσκοπώντας στη σταδιακή αλλαγή στάσης των μαθητών και των γονέων σε θέματα ασφάλειας στο Διαδίκτυο.

Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί μπορούσαν να επιλέξουν έναν από τους τρεις τρόπους εργασίας:

- α) τον ατομικό με την τάξη τους,
- β) να συνεργαστούν με άλλους εκπαιδευτικούς από άλλες σχολικές μονάδες σε διαφορετικά γεωγραφικά μέρη,
- γ) να υλοποιήσουν συνεργασία μέσω του Ευρωπαϊκού προγράμματος eTwinning.

Μια σημαντική παράμετρος λειτουργίας του Δικτύου ήταν η παρότρυνση και η υποστήριξη προς τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς και μαθητές να ξεπεράσουν τα "όρια" της τάξης και να συνεργαστούν με τα υπόλοιπα συμμετέχοντα σχολεία του Δικτύου, ή το eTwinning, υλοποιώντας αυθεντικά έργα και παράγοντας κοινά παραδοτέα τα οποία αναρτήθηκαν στις ιστοσελίδες των σχολείων τους αλλά και στην ιστοσελίδα του Δικτύου, <http://isecurenetsch.gr/portal/> (εικόνα 2).

Εικόνα 1: Άξονες και συντονιστές του Διαπεριφερειακού Θεματικού Δικτύου.

Τα ερευνητικά ερωτήματα στην παρούσα έρευνα ήταν να εξεταστούν τα οφέλη που αποκόμισαν προσωπικά οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί και τα συμμετέχοντα σχολεία και να αποτυπωθούν οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν στη συνεργασία μεταξύ τους.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Πριν εφαρμόσουμε τη συνεργατική διαδικασία υλοποιήθηκε από τους Συντονιστές του Δικτύου μια πιλοτική εφαρμογή σε δείγμα πέντε (5) εμπλεκόμενων εκπ/κων από συμμετέχοντα σχολεία από διαφορετικά γεωγραφικά μέρη, με ένα αυθεντικό θέμα και βάση των αποτελεσμάτων και των παρατηρήσεων που έγιναν, οι οδηγίες συνεργασίας και τα υποδείγματα επανασχεδιάστηκαν, έτσι ώστε να είναι πιο κατανοητά και να λειτουργήσουν αποτελεσματικότερα σε μεγάλη κλίμακα.

Στη συνέχεια επιλέξαμε μια ομάδα Δημοτικών σχολείων του Δικτύου που συνεργάστηκαν, από διαφορετικά γεωγραφικά μέρη και μελετήσαμε μέσω ατομικών ημιδομημένων συνεντεύξεων (Cohen, & Manion, 1997) σε δείγμα δέκα (10) εκπαιδευτικών ΠΕ70 και εκατόν τριάντα πέντε (135) μαθητών τις επιμέρους παραμέτρους συνεργασίας τους.

Η επιλογή αυτών των τριών (3) ομάδων που συμμετείχαν στις συνεργατικές δράσεις έγινε με κριτήρια: α) να είναι από διαφορετικές Περιφερειακές Διευθύνσεις, β) να είναι σχολεία από αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές, γ) να έχουν διαφορετική λειτουργικότητα (ολιγοθέσια, πολυθέσια).

Μέσω των συνεντεύξεων μελετήσαμε τις δυσκολίες που συνάντησαν οι εκπαιδευτικοί στη διαδικασία συνεργασίας, τα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποίησαν στη διαδικασία επικοινωνίας και συνεργασίας και τα οφέλη που αποκόμισαν οι ίδιοι και οι μαθητές τους. Επιπρόσθετα μελετήσαμε ως αποτέλεσμα της συνεργασίας την ποιότητα των παραδοτέων έργων των σχολείων.

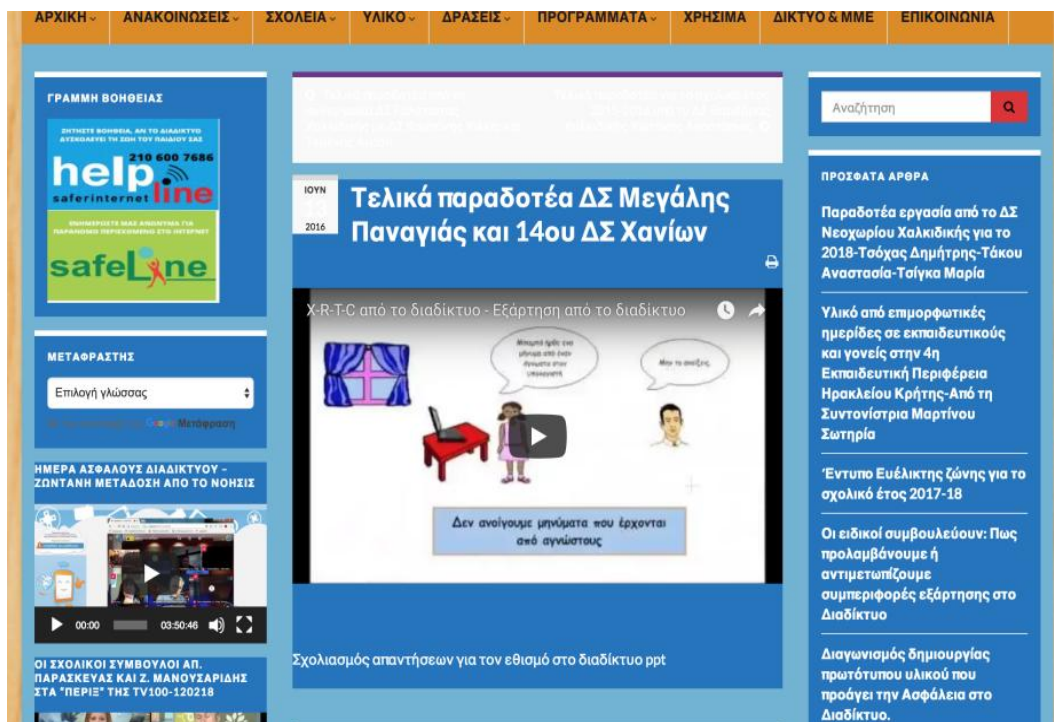
Οι φάσεις της συνεργατικής διαδικασίας περιελάμβαναν αρχικά όλοι οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί να συμπληρώσουν ανά βαθμίδα εκπαίδευσης ένα Διαδικτυακό ερωτηματολόγιο, οι Πρωτοβάθμιοι εκπαιδευτικοί: <https://goo.gl/PikhwU> και οι Δευτεροβάθμιοι εκπαιδευτικοί: <https://goo.gl/dyVi9E> στο οποίο κατέγραψαν το θέμα της εργασίας, την τάξη τους, τα στοιχεία επικοινωνίας και εάν επιθυμούσαν να συνεργαστούν, είτε στο πλαίσιο του Δικτύου είτε στο πλαίσιο συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα eTwinning.

Στη συνέχεια και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας από τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων από τις δώδεκα (12) Περιφερειακές Ενότητες, οι Συντονιστές του Δικτύου απέστειλαν το διαμοιραζόμενο excel αρχείο σε όλα τα εμπλεκόμενα σχολεία, με όλα τα στοιχεία που είχαν δηλώσει οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αναζητήσουν μέσω αυτού, εφόσον το επιθυμούσαν τον/τους συνεργάτες, προκειμένου να υλοποιήσουν τις ετήσιες συνεργατικές δράσεις τους.

Τέλος στάλθηκαν από τους Συντονιστές ενδεικτικές οδηγίες συνεργασίας που περιλάμβαναν τα στάδια γνωριμίας εκπαιδευτικών και μαθητών μέσω

skype, ηλεκτρονικές φόρμες διερεύνησης θεμάτων, σχεδιαστικές αρχές έρευνας, χρονοδιαγράμματα υλοποίησης καθώς και εναλλακτικοί τρόποι υλοποίησης δράσεων. Σε όλα τα στάδια υλοποίησης υπήρχε συνεχής υποστήριξη από τους Συντονιστές του Δικτύου, Σχολικούς Συμβούλους Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΕ70) και Πληροφορικής (ΠΕ19 & ΠΕ20) είτε δια ζώσης είτε με τη χρήση ΤΠΕ.

Τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν κάθε ομάδα σχολείων ήταν ανοικτά ως προς την επιλογή και κοινά σε συνεργατικό επίπεδο, ενώ τα παραδοτέα έργα αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Θεματικού Δικτύου στη θέση που είχε κάθε σχολική μονάδα σαν συνεργατικό έργο (Εικόνα 2) (<http://isecurenet.sch.gr/portal/>)

Εικόνα 2: Ιστοσελίδα του Θεματικού Δικτύου Ασφάλεια στο Διαδίκτυο- Παραδοτέα εργασία.

Οι συνεργατικές δράσεις που μελετήθηκαν στην παρούσα έρευνα ήταν οι δράσεις των παρακάτω Δημοτικών Σχολείων:

- Δημοτικό Σχολείο Μεγάλης Παναγιάς Χαλκιδικής με το Δημοτικό Σχολείο 14^ο Χανίων <http://isecurenet.sch.gr/portal/?p=1899>.
- Δημοτικό Σχολείο Γαλάτιστας Χαλκιδικής με τα: Δημοτικό Σχολείο Καμπάνης Κιλκίς και Δημοτικό Σχολείο Τεμένης Αιγιάλιας Αχαΐας <http://isecurenet.sch.gr/portal/?cat=39>.
- Δημοτικό Σχολείο Αρναία Χαλκιδικής- Δημοτικό Σχολείο Γαλάτιστα Χαλκιδικής- Δημοτικό Σχολείο Καμπάνης Κιλκίς - Δημοτικό Σχολείο Τεμένης Αιγιάλιας Αχαΐας <http://isecurenet.sch.gr/portal/?cat=39>.

Οι συνεντεύξεις στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς έγιναν δια ζώσης από τους αντίστοιχους Συντονιστές του Δικτύου αλλά και με τη χρήση Διαδικτυακών εργαλείων όπου ήταν δύσκολη η μετακίνηση των εκπαιδευτικών.

Οι ερωτήσεις των ημιδομημένων συνεντεύξεων ήταν κοινές για όλους έτσι ώστε να έχουμε αξιόπιστα δεδομένα και μετά την ολοκλήρωση της απομαγνητοφώνησης έγινε η εξαγωγή των αποτελεσμάτων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Οι εκπαιδευτικοί των ανωτέρω σχολικών μονάδων δήλωσαν σε καθολικό ποσοστό ότι έμειναν πάρα πολύ ευχαριστημένοι από τη διαδικασία συνεργασίας, παρότι δούλεψαν από διαφορετικά γεωγραφικά μέρη στην Ελλάδα. Οι περισσότεροι ξεπέρασαν με σχετική ευκολία τις δυσκολίες επικοινωνίας κάνοντας χρήση τεχνολογικών εργαλείων με κύρια το skype και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Εδώ μας ανέφεραν ότι είχαν σημαντική βοήθεια στη χρήση των εργαλείων και από τους καθηγητές πληροφορικής των σχολείων ή από επιμορφωτές Β που υπηρετούσαν στις σχολικές τους μονάδες. Ένα επιπλέον στοιχείο που αναδείχθηκε από τις συνεντεύξεις ήταν η παρότρυνση και η βοήθεια που είχαν μεταξύ τους οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί προκειμένου να δουλέψουν στους ίδιους χρόνους και ρυθμούς έτσι ώστε να μην υπάρχει χρονική δυσαρμονία στην συνεργατική διαδικασία. Το βασικότερο ίσως στοιχείο που καταγράφηκε σχεδόν από όλους τους συμμετέχοντες ήταν ότι μαζί με τους μαθητές τους, κατάφεραν να ολοκληρώσουν με επιτυχία συνεργατικές έρευνες από απόσταση στηριζόμενοι αποκλειστικά στη χρήση ΤΠΕ αλλά και παρουσίασαν τις δράσεις και τα αποτελέσματα στην ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα.

Οι μαθητές των ανωτέρω σχολικών μονάδων μετά από επιμέρους συζητήσεις που υλοποίησαν στις τάξεις με τους εκπαιδευτικούς, δήλωσαν ότι τους άρεσε σε μεγάλο βαθμό η εξ αποστάσεως συνεργασία με άλλους μαθητές, από διαφορετικά γεωγραφικά μέρη στην Ελλάδα, καθώς και ο από κοινού σχεδιασμός δράσεων για θέματα που τους απασχολούσαν σε σχέση με την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο. Επιπρόσθετα ανακάλυψαν ότι τα ίδια θέματα που απασχολούσαν μια τοπική κοινωνία (τους γονείς τους) σε θέματα ασφαλούς πλοήγησης και χρήσης μέσων κοινωνικής δικτύωσης ήταν τα ίδια και σε άλλη κοινωνία. Μέσα από τις κοινές δράσεις που υλοποίησαν φάνηκε ότι λειτούργησαν σαν μια μικρή κοινότητα μάθησης που κατάφεραν με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν έργα υψηλής ποιότητας, όπως το σχεδιασμό ερωτηματολογίου μέσω της υλοποίησης έρευνας στις τοπικές τους κοινωνίες.

Σημαντικό στοιχείο στη συνεργατική διάσταση που αναφέρθηκε από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές ήταν η εκτενής χρήση ΤΠΕ, τόσο στο μέρος του σχεδιασμού (Google Drive και κειμενογράφος Word), όσο και στο μέρος της συλλογής, ανάλυσης και παρουσίασης δεδομένων με τη χρήση του λογιστικού προγράμματος Excel, power point.

Τα οφέλη για τα συμμετέχοντα σχολεία, όπως αυτά διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια των ημιδομημένων συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς, ήταν:

- Η ανάδειξη συνεργασίας μεταξύ σχολείων εξ αποστάσεως, μέσω της αλληλεπίδρασης μαθητών και εκπαιδευτικών

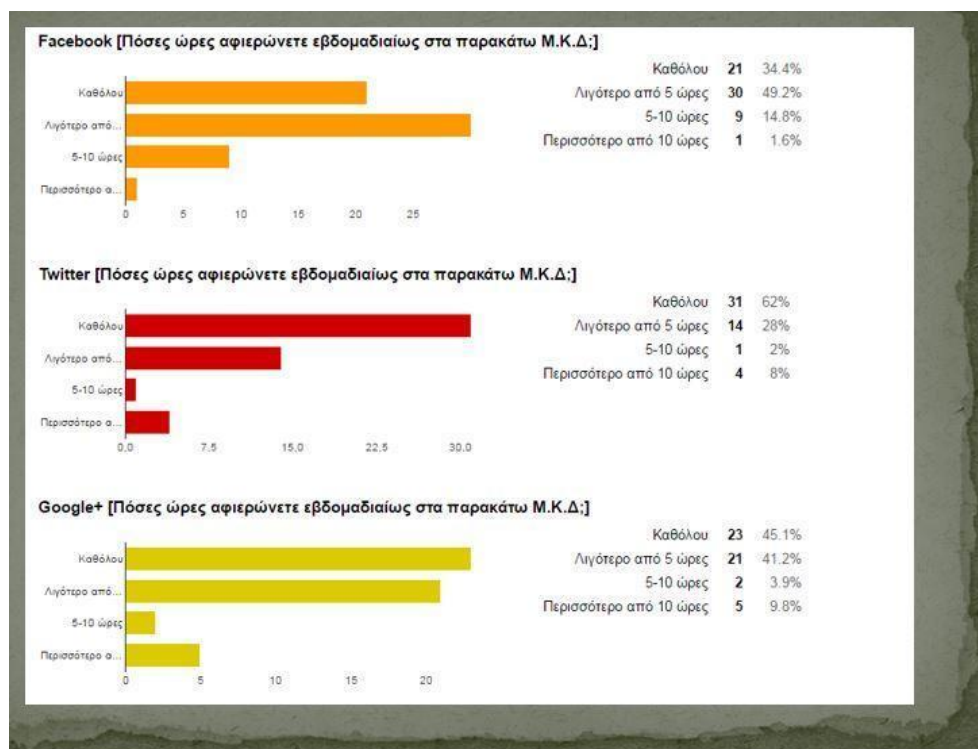
- Η διάχυση στην εκπαιδευτική κοινότητα συνεργατικών δράσεων εξ αποστάσεως.
- Η γνώση του πλαισίου λειτουργίας μέσω διαφορετικών κοινωνικών πλατφόρμας.
- Η δημιουργία μιας Διαδικτυακής Κοινότητας Μάθησης, μέσω της συνεργασίας σχολείων από διαφορετικά γεωγραφικά μέρη.

Οι σημαντικότερες δυσκολίες που ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί ήταν:

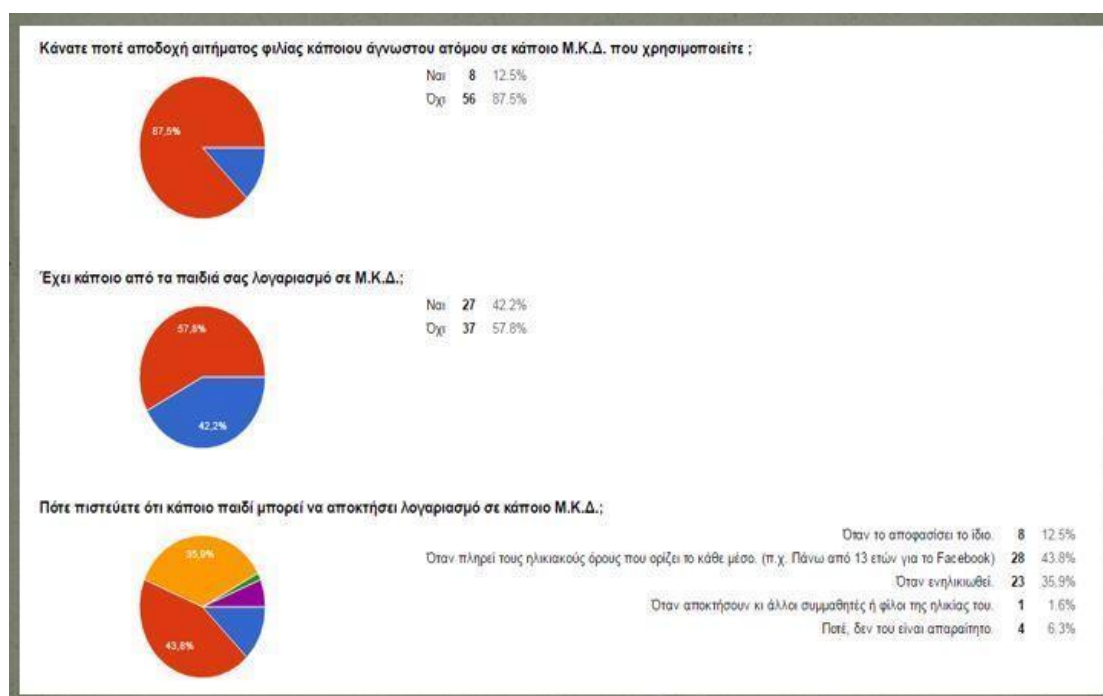
- Η δυσκολία επικοινωνίας με άλλους εκπαιδευτικούς από άλλα σχολεία, εστιάζοντας κυρίως στη γνώση χρήσης τεχνολογικών εργαλείων.
- Ο χρόνος που αφιέρωνε ο κάθε εκπαιδευτικός
- Να συνδυαστούν οι διαφορετικοί τρόποι δουλειάς όλων των εκπαιδευτικών σε ομάδες περισσότερων των δυο συνεργατών.

Οι δυσκολίες που φάνηκε να αντιμετωπίσαν οι μαθητές δεν ήταν ιδιαίτερες, εκτός από το γεγονός ότι έπρεπε σε συγκεκριμένες φάσεις των δράσεων να συγχρονιστούν μεταξύ τους, προκειμένου να ολοκληρώσουν τη συνεργασία τους σε εύλογο χρονικό διάστημα κάτι που έγινε εφικτό με τη βοήθεια και ενθάρρυνση μεταξύ τους.

Μετά από εξέταση των κοινών παραδοτέων έργων, φάνηκε ότι αυτά μπορούν να αποτιμηθούν υψηλής ποιότητας, καθώς, μαθητές και εκπαιδευτικοί σχεδίασαν αξιολογικά ερωτηματολόγια, επέλεξαν το δείγμα τους με κριτήρια που θέσπισαν οι ίδιοι, υλοποίησαν τις έρευνες, κατέγραψαν τις απαντήσεις σε λογισμικό υπολογιστικών φύλλων και στη συνέχεια παρουσίασαν αναλυτικά τα αποτελέσματα, μέσω λογισμικού παρουσίασης (εικόνα 3 & 4).

Εικόνα 3: Αποτελέσματα έρευνας μαθητών για τη χρήση του Διαδικτύου.

Εικόνα 4: Αποτελέσματα έρευνας μαθητών για τη χρήση του Διαδικτύου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η συνεργασία εξ αποστάσεως μέσω της χρήσης ΤΠΕ, είναι εφικτή για Δημοτικά Σχολεία από διαφορετικές Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης της Ελλάδος. Τα οφέλη που για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τα συμμετέχοντα σχολεία είναι η δημιουργία Διαδικτυακής Κοινότητας Μάθησης και Πρακτικής η οποία ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ σχολείων και την αλληλεπίδραση μαθητών και εκπαιδευτικών.

Η λειτουργία του Διαπεριφερειακού Θεματικού Δικτύου διευκολύνει τη διάχυση στην εκπαιδευτική κοινότητα καλών πρακτικών και των αποτελεσμάτων των εξ αποστάσεως συνεργατικών δράσεων. Υπάρχουν ενδείξεις ότι ενισχύεται η αλλαγή στάσεων από τη συμμετοχή στις συνεργατικές βιωματικές δράσεις και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων σε άλλους μαθητές από απόσταση.

Οι εκπαιδευτικοί διευκολύνονται να δοκιμάσουν και στη συνέχεια να υιοθετήσουν εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας οι οποίοι εξυπηρετούν τη συνεργατική μάθηση και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών, αλλά και την εναλλαγή ρόλων (peer education). Οι δυσκολίες για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και μαθητές, από διαφορετικά κοινωνικά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (πολυθέσια και ολιγοθέσια) αστικών, ημιαστικών και αγροτικών περιοχών ήταν τα διαφορετικά επίπεδα γνώσης στη χρήση των τεχνολογικών εργαλείων. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίζεται με επιμόρφωση, δια ζώσης ή εξ αποστάσεως στο πλαίσιο της υποστήριξης ενός Δικτύου. Η υποστήριξη του Δικτύου σε θέματα διαχείρισης χρόνου ενασχόλησης από τα μέλη του,

συγκέρασης διαφορετικών τρόπων δουλειάς θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα δομημένο χρονοδιάγραμμα ενεργειών και εναλλακτικών προτάσεων.

Αυτό που προτείνεται για περαιτέρω έρευνα είναι η συνεργασία μεγαλύτερου αριθμού σχολείων του Δικτύου αλλά και συνεργασία με σχολεία του εξωτερικού με χρήση web 2.0 εργαλείων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ματσαγγούρας, Η. (1995). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης

Ματσαγγούρας, Η. (2000) *Ομαδοκεντρική Διδασκαλία και Μάθηση. Για το καθημερινό μάθημα και τα προγράμματα του ολοήμερου σχολείου, τα περιβαλλοντικά, τα πολιτιστικά και τα ευρωπαϊκής συνεργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Μπακίρη, Α.Π., & Δημητρακοπούλου, Α. (2001). Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη μάθηση μέσω συνεργατικών δραστηριοτήτων από απόσταση και πώς αυτοί διαμορφώνουν τη συνεργατική τεχνολογία, *Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου, Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και Εκπαίδευση από Απόσταση*, σελ. 318-333. Ρέθυμνο: Εκδόσεις Ατραπός.

Παρασκευάς, Α., Νικολακοπούλου, Κ., Παπαδόπουλος, Π., Παπαδάκης, Σ., Χολέβας, Ν. (2016). Διαπεριφερειακό Θεματικό Δίκτυο για τη Ασφάλεια στο Διαδίκτυο: Εμπειρία από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας, *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας*, Λάρισα, σελ.216-223.

Ράπτης, Α., Ράπτη Α., (1998). «Πληροφορική και Εκπαίδευση. Συνολική Προσέγγιση». Αθήνα. Εκδόσεις Α. Ράπτης.

Τσολακίδης, Κ. & Φώκιαλη Π. (2001). 'Ένα εκπαιδευτικό, αναπτυξιακό και ερευνητικό δίκτυο σχολείων», Στο *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου στο Ρέθυμνο με θέμα: Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση και στην εκπαίδευση από απόσταση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός.

Φατσέα, Α. (2006). Ανοικτή εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Παράδειγμα δημιουργίας Ηλεκτρονικής Κοινότητας Μάθησης για την επιμόρφωση των Εκπ/κων της Β/θμιας Εκπ/σης Δωδ/σου που εκπονούν προγράμματα Αγωγής Υγείας, κοινότητα ΚΜΑΥ, μεταπτυχιακή διατριβή, Παν/μιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, ΤΕΠΑΕΣ.

Cohen, L., Manion, L. (1997). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Έκφραση.

Dillenbourg, P., & Schneider, D. (1995). *Collaborative Learning and the Internet*. Switzerland: University of Geneva.

Gokhale, A. (1995). "Collaborative Learning Enhances Critical Thinking" in *Journal of Technology Education*, Volume 7, No 1, Fall 1995.

Hansen, M., Spada, H. (2006). Designing instructional support for individual and collaborative demands on net-based problem-solving in dyads, *Proceedings of the 7th International Conference on learning sciences ICLS 06*, pp.229-235, International society of the leaning sciences.